

MAINHARDT

BUTLLETÍ DE L'ASSOCIACIÓ D'AMICS DE MAINHARDT

Apartat de correus - 26
12570 - ALCALÀ DE XIVERT
PAÍS VALENCIÀ

DIRECTOR

Joaquim Arnau i Vallina

Director adjunt i cap de redacció

Joan-V. Sanz i Sancho

CONSELL DE REDACCIÓ

Angelika Medem Medem
Rosa Taus Martínez
Mn. Joaquim Iturat
Jorge Julve Torres
Vicente Guillamón Espallergues
Anna Sanz Taus
Maria Sanz Taus

PORTADA I CONTRAPORTADA:

JOAN SANZ SANCHO
JOAN ROIG - CAN ROIG

La redacció respecta la llibertat d'expressió.

La responsabilitat de les opinions publicades és de qui signa l'escrit.

La redacció es reserva el dret d'acurzar el text per motius de compaginació.

Tots els originals hauran d'anar signats per l'autor/a, encara que puguin aparèixer amb pseudònim.

La redacció haurà de conèixer l'adreça i DNI dels autors o autores del text.

Es podran reproduir totalment o parcial els treball publicats a la revista MAINHARDT, sempre que tinguin autorització escrita de la redacció de la revista.

IMPRIMEIX: JORDI DASSOY
TIRADA: 1.200 exemplars

DIPÒSIT LEGAL: CS-375/88
ISBN: 1132-3353

SUMARI

EDITORIAL. DES DEL NOSTRE CADAFAL.....	4
NOVA CAMPANYA D'EXCAVACIONS 2017 A L'ERMITA DE SANTA LLÚCIA Joan Sanz Sancho.....	5
EXCAVACIONS AL JACIMENT ARQUEOLÒGIC DE SANTA LLÚCIA. CAMPANYA 2017 Neus Arquer, Gustau Aguilera, Rafael Ronchera	8
"LA COVA DE PASTRANA, LLOC D'APRENENTATGE I FONT DE RECERCA DE DADES" Artur Oliver Foix	10
LA COVA DE PASTRANA: CAVITAT FUNERÀRIA. ENEOLÍTIC: 3.500 ABANS DE L'ERA Paz Calduch Bardoll	13
ENTREVISTEM JOAN ROIG Joaquim Arnau i Joan Sanz	17
ELS PIONERS DE L'HOSTALERIA A LES FONTS Joaquim Arnau	22
CHELIN GALATAS, FUTBOLISTA, EMPRESARI I PROMOTOR Joaquim Arnau	27
EL MÍTICO MANANTIAL DE LA TIMBA DEL RÍO SAN MIGUEL (ALCALÀ DE XIVERT) Juan Emilio Prades Bel	30
ELS TOPÒNIMS D'ALCALÀ A L'ONOMASTICON CATALONIAE DE JOAN COROMINES Joan Antoni Verge Caballer	32
VALÈNCIA INUNDADA, 60 ANYS D'AQUELLA TRAGÈDIA Joaquim Arnau i Joan Sanz	38
LUCHA ANTITRACOMATOSA, DURANTE LA SEGUNDA REPÚBLICA, EN LA PROVINCIA DE CASTELLÓN José Vicente Moya Julve.....	40
CONTINUA L'ESTRATÈGIA DE L'AVT PER DINAMITZAR EL TURISME EN ELS POBLES PROPERA A L'AEROPORT DE CASTELLÓ Redacció	44
SEGUIM LES ACTIVITATS ACTUALS DELS JOVES DE L'INTERCANVI AMB MAINHARDT Redacció	46
ENTRAR A UNA ESCOLA A FINLÀNDIA Maria Sorlí Fresquet	48
AÑORANZA POR DOÑA CONCHA PIQUER F. Ruiz Lara, "Flores el Gaditano"	50
TRENTA-DOS CURSOS DE LECTOESCRITURA EN VALENCIÀ Joaquim Arnau Vallina	51
FOTOS HISTÒRIQUES II, LA PROCESSÓ DELS DESEMPARATS José Luis Esteller.....	54
FESTES DE CAPICORB-2017 Redacció	58
L'ALCALÀ ES MANTÉ A LA REGIONAL PREFERENT DEL FUTBOL VALENCIÀ UNA TEMPORADA MÉS Redacció	60
LA VUELTA TORNA A ALCOSSEBRE 40 ANYS DESPRÉS Redacció	64
ADÉU AL CICLISTA LOCAL VICENT ITURAT Redacció	65
ENCUNTRES I DESENCUNTRES Francisco Arnau Vilaplana	67
IV JORNADES TEMPLERES A ALCALÀ DE XIVERT Redacció	71
MARGARITA NEBOT VIVES (Son Servera, 1928) Antonio Mir Marqués	72
EMILIO ENCINAS, IN MEMORIAM Joaquim Arnau Vallina	74

“LA COVA DE PASTRANA, LLOC D'APRENENTATGE I FONT DE RECERCA DE DADES”, UN PROJECTE CIENTÍFIC I SOCIAL

ARTUR OLIVER FOIX*

Era a començaments de la dècada dels 80 del segle passat quan dins les institucions i entitats s'estava agafant consciència de forma general de la importància del patrimoni arqueològic, de la seua conservació i del seu aprofitament tant com a recurs turístic com pedagògic. En diferents pobles de la nostra província el Servei d'Investigacions Arqueològiques i Prehistòriques de la Diputació de Castelló, que s'havia creat l'any 1975, tenia encetats diversos projectes d'investigació arqueològica, de forma científica i metodològica: el cas de Cova Fosca en Ares, Orpesa la Vella en Orpesa, el Puig de la Nau a Benicarló, el Puig de la Misericòrdia a Vinaròs o la Cova Matutano a Vilafamés, entre d'altres.

És en aquest moment quant l'amic Ximo Arnau ens va presentar una proposta al Servei d'Arqueologia, que anava més enllà de l'excavació: un projecte científic i social⁽¹⁾ en el que s'implicava en les excavacions els alumnes del Col·legi Públic Comarcal d'Alcalà de Xivert. L'excavació a banda de recollir les dades purament arqueològiques i científiques tenia un component pedagògic i social; ja que, a través de la participació de l'alumnat, aquest arribaria a conèixer millor la història i els mètodes de recerca. Però, a més a més i al mateix temps, mitjançant els alumnes s'anava a conscienciar la resta de la població de la importància de la conservació del patrimoni històric en general i l'arqueològic en particular. L'afegit de ser el patrimoni més proper, el patrimoni local, li donava més caliu al projecte. El projecte s'havia de dur a terme dins les activitats del centre d'ensenyament d'Alcalà, en horari extraescolar o lectiu.

Indubtablement davant d'estos objectius el Servei d'Arqueologia de la Diputació, amb Francesc Gusi al front, va donar suport a la proposta i es va implicar des del primer moment. També el Col·legi Universitari de Castelló, precedent de la Universitat Jaume I, amb la professora de Prehistòria Carme Olaria, va secundar la proposta.

El Servei d'Arqueologia aportaria els coneixements científics, metodològics i administratius que feien falta per fer l'activitat; per tant, seria una activitat rigorosament científica amb els pertinents permisos de les institucions competents en el tema. En el projecte es contemplava la participació de l'alumnat en una excavació arqueològica, així que

es necessitava un coneixement de la metodologia arqueològica, coneixement i direcció de l'excavació que era l'aportació del Servei d'Arqueologia.

Dins l'arqueologia, Alcalà era conegut especialment per la necròpoli de la Solivella, però el llistat de jaciments de la localitat era i és molt més ampli. Així, es pren com a jaciment de referència, per dur a terme l'activitat, la Cova de Pastrana, una cova prehistòrica en la qual s'havien trobat materials que situaven la seua ocupació en l'Edat del Coure i del Bronze. Possiblement podia haver albergat algun enterrament, ja que es van localitzar restes humanes segons la referència que donava d'ella Vicente Giner.

El jaciment es troba en el vessant del Vadànxer sobre el terç superior de les alineacions muntanyoses dels Murs, prop d'un barranc. La cova, que havia segut freqüentment utilitzada per a les raberes de ramat, ocupa un lloc central en el perímetre d'un corral. Consta de dues cavitats a les que se penetra amb prou facilitat, encara que

Alumnes del Col·legi Públic Comarcal d'Alcalà de Xivert, a començament de la dècada dels vuitanta, amb Ximo Arnau impulsor de l'activitat de recerca arqueològica

al segon recinte s'entra per una gatera. La primera cavitat es troba remoguda per successives cates i el propi ramat. La segona, semblava trobar-se intacta.

Realitzats els tràmits que permetien dur a terme el projecte, es va establir un calendari d'actuacions, sent la primera d'elles una visita al jaciment per veure la situació en que es trobava i com es podia plantejar l'excavació. Una visita que es va fer a mode d'excursió, amb tota l'alegria que porta entre els xiquets este tipus de sortida fora del centre escolar. Una visita on a part dels membres del Servei d'Arqueologia i el professor Ximo Arnau, promotor del projecte, van participar ja un grup d'alumnes, membres del Club Muntanyenc Serra d'Irta i persones del poble interessades en l'activitat.

Després de la visita inicial ja es va plantejar el començament de les excavacions les quals sota la direcció i control dels arqueòlegs de la Diputació, els alumnes van entrar en contacte amb el mètode arqueològic i amb les restes més antigues del patrimoni gaspatxer, com eren ceràmiques, óssos d'animals i humans, i diferents elements de pedra tallada que es van trobar durant els treballs de camp.

Després vindria la classificació i neteja de les troballes per poder exhibir-les en el futur, quan es donessen les circumstàncies que ho permeteren, en una exposició o, també, per al seu estudi i divulgació⁽²⁾. Es donava inici a una altra fase del

projecte, la divulgació i la conscienciació social la importància del patrimoni arqueològic i històric entre la gent més immediata a ell; és a dir, entre els habitants de la localitat on es troba el jaciment, persones que han de sentir i que s'han d'impliar més directament en la protecció de la seua història i del seu patrimoni. Una conscienciació i una implicació que es podia fer gràcies a un projecte com el que s'havia fet a Alcalà, un projecte que encara que actualment pot parèixer lògic i trivial al principi dels vuitanta era un projecte i plantejament completament innovador tant des del camp pedagògic, com des de l'arqueològic o des de la concepció i conscienciació social de la protecció del patrimoni arqueològic. Un plantejament completament pioner que va sortir i es va fer del Col·legi Públic Comarcal d'Alcalà.

NOTES:

⁽¹⁾ Joaquín Arnau Vallina: "La Cova de Pastrana: lloc d'aprenentatge i font de recerca de dades" ("Mainhardt", núm. 23, desembre 1995, pàg. 12/16).

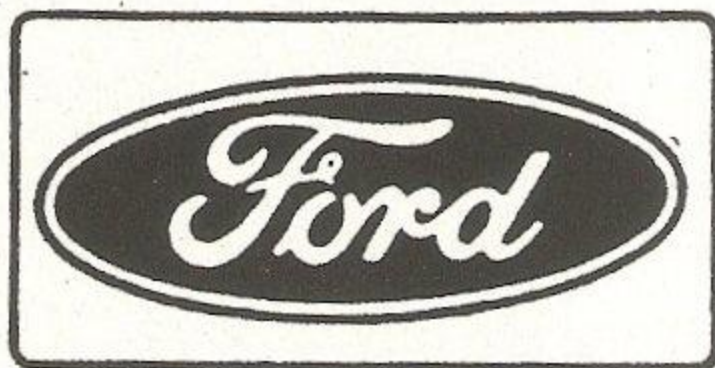
⁽²⁾ En el present número de "Mainhardt" es publica l'article "La Cova de Pastrana: cavitat funerària Eneolítica: 3.500 abans de l'era", de Paz Calvo Bardoll, Antropòloga física i forense.

(*) Director del Servei d'Investigacions Arqueològiques i Prehistòriques de la Diputació

P I T A R C H C.B.

P L A N C H I S T E R Í A Y P I N T U R A

Avenida Marruecos, 13 • Tel. y Fax 964 410 277 • 12570 ALCALÀ DE XIVERT

Auto Belmar

Ctra. N-340, km. 1.022 Teléfono 964 410 203 **ALCALÀ DE XIVERT (Castelló)**